

Сільськогосподарська освіта в Україні 100 років тому (до 90-річчя ХНТУСГ)

Як ми вже інформували, нинішнього року виповнюється 90 років з часу заснування нашого університету, який спочатку називався Харківський інститут механізації та електрифікації сільського господарства (ХІМЕСГ). Але дев'яносторічну діяльність нашого університету на ниві підготовки висококваліфікованих фахівців для аграрного сектору важко оцінити без розуміння того, в яких умовах та з якого рівня починалася підготовка інженерів сільського господарства.

Сто років тому більшість населення України була зайнята в дрібних і достатньо примітивних навіть на той час господарствах аграрного сектору. Тому розвиток сільськогосподарської освіти мав стратегічне значення.

Початковою ланкою такої освіти в двадцяті роки минулого століття стали змінні зимові школи сільськогосподарської грамоти. Вони діяли на базі хат-читалень, пунктів ліквідації неписьменності та загальних шкіл узимку, коли селяни були вільні від польових сільськогосподарських робіт. Ці зимові школи надавали своїм учням (значна частина з яких була вже дорослими сімейними людьми і вела власне господарство) початкові знання з агротехніки для того, щоб підготувати з них «свідомих хазяїв».

Ще однією навчальною структурою були сільськогосподарські курси. Заняття на таких курсах проводилося не тільки за змінами чи взимку. Враховуючи, що селянин після роботи в полі змушений був займатися домашнім господарством та своєю сім'єю, було передбачено проведення занять «на виробництві», а саме – у полі під час перерви на відпочинок.

Наступною ланкою освіти були сільськогосподарські професійні школи. До них приймали тільки за направленнями та відрядженнями від сільської ради чи з виробництва. У двадцятих роках минулого століття українська сільськогосподарська професійна школа будувалася за двома типами: профшкола для селянства (так звана профшкола перехідного типу) та профшкола звичайного типу. Завданням першої було «дати свідомого хазяїна», а другої – підготувати кваліфікованого робітника по окремих галузях сільського господарства для великих кооперативів, колективних господарств, трестів, держави тощо. Термін навчання в профшколі «перехідного типу» складав 3 роки, термін навчання для профшколи звичайного типу – 2 роки з активною виробничою практикою.

Також іще з дореволюційних часів продовжували свою діяльність дві категорії сільськогосподарських училищ: загальні та спеціальні (із садівництва,

городництва, бджільництва). Харківське сільськогосподарське училище, яке діяло з 1858 року, було одним найстаріших.

Важливими навчальними структурами також були сільськогосподарські технікуми (в першій половині 1920-х років вони відносилися до вищих навчальних закладів) та інститути, що надавали сільськогосподарську освіту. У ході освітніх експериментів українського наркомату освіти дев'ять таких технікумів були реорганізовані у профшколи і готували фахівців середньої ланки для сільського господарства України. Ще 22 сільськогосподарських технікуми продовжували діяти як заклади вищої професійної освіти.

О.Воронянський

На фото: група робітфакувців КПІ, 1921. Джерело: <https://kpi.ua/history-kpi-1917-1921>

